16 Levetenhöafke

De hof van Olijven of Levetenhöafke is aan het eind van de negentiende eeuw gebouwd halverwege de Kolleberg. Het was (en is nog in mindere mate) een plek voor gebed, waarbij het innerlijk lijden van Christus wordt uitgebeeld, vóórdat hij de uiterlijke lijdensweg moest gaan. Het lijden van Christus was symbool en voorbeeld voor mensen in die tijd.

17 Krombroodberg

Nadat bijna honderd jaar geleden de winning stopte heeft de natuur haar geboorterecht weer opgeëist en is de Kolleberg een van de fraaiste plekken van stad en streek geworden. Door kinderen is het de krombroodberg gedoopt omdat hier jaarlijks op halfvasten een eeuwenoud gebruik plaatsvindt, het uitdelen van wittebroodjes aan kinderen. Hierin ligt een link naar de wonderbare broodvermenigvuldiging, die Jezus verrichtte en in de bijbel beschreven staat.

18 Rosakapel

In 1669 werd St Rosa uitgeroepen tot stadspatrones. In 1675 werd op de Kolleberg een kapel haar ter eer gebouwd, waarheen sindsdien ieder jaar een processie trekt op de laatste zondag van augustus. De kapel speelt een rol in de legenden rondom de bende van de Bokkenrijders. Volgens verklaringen van bendeleden werd in de Rosakapel bij een afgehakte hand de eed van de Bokkenrijders gezworen…

19 Memoriebos Kolleberg

In 1999 werd bovenop de Kolleberg een memoriebos aangelegd. Hierin hebben mensen bomen aan laten planten of zelf geplant. De bomen bergen herinneringen aan bijvoorbeeld een naaste, die overleden was. Het bos is inmiddels volwassen aan het worden en daarmee een rustplek voor velen.

20 Duustergats met monument

Halverwege de Duustergats komt men langs de plek waar in de oorlog een Amerikaans vliegtuig neerstortte. In de Duustergats is een herdenkingszuil geplaatst voor het dodelijke slachtoffer van de crash, Donald Emerson..
In deze man worden ook al die anderen herdacht, die hun leven gaven voor onze vrijheid, maar zonder gezicht rusten op het kerkhof van Margraten of elders in Europa en de wereld.

21 Algemene Begraafplaats

De openbare begraafplaats, bijna honderd jaar oud, is een bezinningsplek bij uitstek, door haar ligging en aanleg. Het is echter daarnaast de plek waar een aantal mensen begraven ligt die voor de Sittardse geschiedenis van grote betekenis zijn geweest. Onder de hier begraven mensen bevinden zich de bekende troubadours Jo Erens en Frits Rademacher, stadszwerver Zefke Mols, en Sittards beroemdste zoon, Toon Hermans.

22 Stadspark, met Bergerhof en Ophovenerhof

Het rijksmonumentale Stadspark is gerealiseerd tussen bestaande historische structuren, zoals de eeuwenoude Ophovenerhof en –molen, de Stenen Sluis en de Bergerhof. Veel bijzondere bomen zijn er bijna honderd jaar geleden geplant en in het park bevindt zich ook een oude put, de St Jansput, waarvan aan het water vroeger geneeskracht werd toegeschreven. Openingstijden van het terras zijn (tussen 1 april en 1 oktober) op werkdagen van 11 tot 16 uur en 's zondags van 11 tot 17 uur.

23 Protestantse begraafplaats

In Sittard was al vroeg een protestantse gemeente. Ook de begraafplaats was er al vroeg. Al kort na 1600 hadden de protestanten hun eigen begraafplaats, welke nog steeds in gebruik is. Er bevinden zich grafmonumenten uit de laatste 400 jaar, waaronder enkele opmerkelijke. Zo zullen er op weinig protestantse begraafplaatsen engelen voorkomen en al helemaal geen herdenkingsplaatjes aan Lourdes…

24 Frans Klooster

In 1903 kwamen een aantal zusters van 'La Divine Providence' (de Goddelijke Voorzienigheid) uit Bretagne naar Sittard om daar een ziekenhuis te beginnen. Het groeide uit tot wat nu Orbis Medisch Centrum is.
Op de oorspronkelijke locatie aan de Walramstraat te Sittard staat na de sloop van het voormalige ziekenhuis van de Goddelijke Voorzieningheid (later gesecularisseerd: Maaslandziekenhuis) nog steeds, als monument van barmhartigheid, het begin van dit alles, het ' Frans Klooster'.

Geheime Tuinen

Sittard-Geleen lijkt voor veel mensen op het eerste gezicht een stad van industrie. Groen wordt alleen verbonden met de 'buitendorpen'.

Insiders weten echter dat in Geleen veel straten en wijken, juist ook de straten waar voorheen mijnwerkers woonden, een erg groene uitstraling hebben, en opvallend weinigen weten dat Sittard van oudsher opvallend veel, maar voor velen onbekende groene oases heeft middenin de stad. Oases met boeiende verhalen! Als werkgroep 'geheime tuinen van Sittard' , een initiatief binnen de bloeiende Vereniging Sittards Verleden, wensen wij u daarom nu mee te nemen achter de coulissen en u te laten zien hoe veel en divers het groen in de stad werkelijk is.

We nodigen u van harte uit aan de hand van deze folder rond te lopen en te genieten van de bijzondere verhalen van onze stad.

Achtergrondinformatie vindt u op onze website **www.geheimetuinenvansittard.nl** Of wordt lid van onze facebook-pagina: geheimetuinenvansittard waarop ook regelmatig berichten worden geplaatst met bijvoorbeeld informatie over tijden van groepswandelingen en dergelijke!

Tot ziens!

Geheime tuinen van Sittard

provincie limburg

Gemeente Sittard-Geleen

VERENIGING SITTARDS VERLEDEN

Bezoek ons ook op:

www.geheimetuinenvansittard.nl
www.facebook.com/GeheimeTuinen VanSittard
www.historiesittard-geleen-born.nl/vsv

Mede mogelijk gemaakt door:

provincie limburg

Gemeente Sittard-Geleen

De werkgroep Geheime tuinen van Sittard is onderdeel van:

Geheime tuinen van Sittard

Groen Verhalen Bloeien History
Boom Wandelen Vlinder Bezinnen
Kruiden Mens Zon Relaxen
Verwonderen Stilte Plant Water
Denken Liggen Staren Adem
Fluisteren Praten Zitten
Samen Warmte

Programma 23 juni 2013

(12.00-18.00 u.)

03
Ursulinentuin en gewelvenkelder

Officiële opening, Mejoeches, Laagland en Werkgroep
geheime tuinen van Sittards Verleden 12.00-17.30
Mannenkoor Si-tard 14.30-14.45, 15.30-15.45
Clown Luna, ballonnen bloemen 12.00-17.30
De drie vertellers
Dromen in het Perenlaantje 15.00-15.15
Wandeling o.l.v een gids, ieder heel uur

01
Jardin d'Isabelle

Philharmonie 14.00-17.30

08
Agnetenberg paviljoen

Broodje Poëzie:
•De taal die er toe doet is vochtig 12.30, 15.00
•Alles wordt gezegd door het hoge gras 13.15, 16.35
•De tuin lijkt voller nu met rozen 14.00,16.45,17.30
Collegium Ad Mosam 14.30-14.45, 15.30-15.45

06
Fort Sanderbout

De drie vertellers:
(hoek Wal en Pullenstraat) 13.30-13.45
Trevitov, Klezmermuziek 13.00-13.45
Tijmen Moltmaker, gedichten ieder uur 13.00-17.00
Ellen Kersten: doorlopend

04
Jardin des Roses

René Haustermans: verTOONing en eigen liedjes
14.00-14.45, 16.00-16.45
Toon Hermans huis: doorlopend
Jardin chantant: 20.00-22.00

10
Gruuzehöfke

Remco van der Vorst doorlopend

12
Mariapark

Vienna Moelier, miniatuurgedichten doorlopend
Sanne Zandkuyl, glaskunst doorlopend

11
Michielskerk

Fröbelke bloemsierkunst, doorlopend
Kerkepad (tuin van Graat), kalligrafie in de tuin

05
Sanderboutwal

Volkstuinen aan de Gats, open dag, doorlopend

14
Gemmahof

Petra Ritzen, workshop
"Denken en doen" 14.00-15.30, 16.00-17.30

Programma onder voorbehoud

01 *Jardin d'Isabelle*
De Jardin d'Issabelle is als tuin verbonden aan de ongelukkige liefdesgeschiedenis van dichter Charles Beltjens. In Isabelle, dochter van dokter de Borman vond hij zijn muze. Helaas zag de dokter in de jonge Sittardenaar geen geschikte huwelijkskandidaat voor zijn kroost, en verbood de liefde, met veel leed en sterke gedichten tot gevolg.

02 *Cour Solanus*

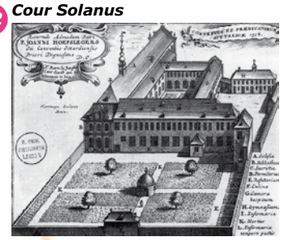

De Cour Solanus is genoemd naar 'Franciscus Solanus', een Spaanse heilige. De tuin deed honderd jaar geleden dienst als speelplaats, vandaar de naam 'cour'. De franciscanen vestigden hier ooit hun missiehuis, eveneens genoemd naar de Spaanse missionaris.

03 *Ursulinentuin / Stadstuin*

Deze 'stadstuin' werd in 1993 gerealiseerd in het voormalige buitenerf van klooster en pensionaat van de Ursulinen. Zij fungeert onder andere als begraafplaats voor de toenmalige zusters. Ook een historisch perenlaantje is behouden. Dit leidt inmiddels naar het monument dat is opgericht ter nagedachtenis aan de door de Duitsers in Sittard en omgeving vermoordde joden.

04 *Jardin des Roses*

In de Paardestraat bevindt zich het allereerste 'Toon Hermanshuis', een huis voor kankerpatiënten en hun naasten. Toon Hermans opende het en gaf er zijn naam aan, feitelijk ter ere van zijn vrouw Rietje, die ook aan kanker stierf. In het huis zijn patiënten en hun naasten welkom, ze worden er begeleid en men geeft er allerlei cursussen en lezingen. Omdat rozen het centrale thema vormen, werd de tuin de Jardin des Roses genoemd.

05 *Volkstuinen aan de wal*
De Sittardse schootsvelden hebben al eeuwenlang geen militaire functie meer. Daardoor zijn er in de afgelopen driehonderd

jaar bijzondere groenstructuren ontstaan, zoals volkstuinen aan eeuwenoude paden, omzoomd door inheemse struiken zoals meidoorn en de zeldzame gele kornoelje. De volkstuinen gelden als oudste volkstuinen in Nederland.

06 *Fort Sanderbout*

Vanuit Fort Sanderbout moest men de Putpoort en de oostzijde van de stad beschermen tegen de vijand. Na de verwoestingen van 1677werd kort na 1700 fort Sanderbout als begraafplaats voor de groeiende joodse gemeenschap aangewezen. Midden jaren zestig werd om onverklaarbare redenen de begraafplaats op fort Sanderbout geruimd.

07 *Stadswal*

De Sittardse stadswal is vaak gedicht en bezongen, zoals door Thur Laudy , Jo Erens en Toon Hermans. In de wal bevinden zich hier en daar nog delen van de oude stadsmuren die vermoedelijk in de veertiende eeuw zijn gebouwd. De wal is van oudsher met linden beplant. Van de middeleeuwse omwalling van de stad is nog driekwart overgebleven

08 *Kloostertuin en pandhof Agnetenberg*
In de Plakstraat werd in de 17e eeuw het klooster van Agnetenberg gebouwd door de Dominicanessen. Later kwamen de zusters van het Kostbaar Bloed naar Sittard. De tuin is binnen de geheime tuinen van Sittard een uitzondering, omdat het geen openbare, maar een privétuin is, en in principe niet toegankelijk. Minimaal iedere eerste zaterdag van de maand is de tuin tijdens de wandeling door de geheime tuinen van Sittard echter wel toegankelijk.

09 *Jo Erensplantsoen Tempelplein*
Aan het Tempelplein, ooit bastion "steinemuuke', maar later wat prozaïscher 'Verkesmert' geheten, is in een plantsoen Limburgs grootste troubadour Jo Erens vereeuwigd in steen door Gène Eggen. Onvergetelijk zijn onder andere zijn liederen Zitterd (of Limburg) Allein, Zefke Mols, Limburgs Maedje en Sjwerbelke. Hij is een van de verbindende schakels geweest in de groeiende grensoverschrijdende Limburgse identiteitsbesef de afgelopen halve eeuw.

10 *Gruuzehöfke en beeldje troubadour*
In de Gruizenstraat hebben bewoners van appartementen een zich tegenover hun woning bevinden braakliggend terrein in gebruik genomen als openbare tuin, waar iedereen welkom is om even uit te rusten. Tegenover het Gruuzehöafke staan twee vakwerkhuisjes uit het jaar 1593 die, net als de ernaast liggende hervormde kerk eigendom zijn van de protestantse gemeente. Op het kleine pleintje voor de kerk bevindt zich een kleine groenstructuur met monument van een troubadour. Dit werd in 1975 geplaatst als eerbetoon aan de vele troubadours uit onze regio.

11 *Lambrisering van Michielskerk of paterskerk*
In een imposante lambrisering in de Michielskerk werden aan het einde van de 17e eeuw een honderdtal bloemen, vruchten en fruitsoorten afgebeeld, allen uitheems en verwijzend naar de missiegebieden overzee. Een tuinin hout uitgesneden dus. De Paterskerk of Michielskerk is in de maanden mei t/m september iedere dag open tussen 14 en 16 uur. Leden van het Kerkewachtgilde geven dan desgewenst uitleg over het gebouw en haar achtergronden.

12 *Bedevaarttuin Mariapark*
In 1866 vond in Sittard een wonder plaats, toegeschreven aan Onze Lieve Vrouwe van het

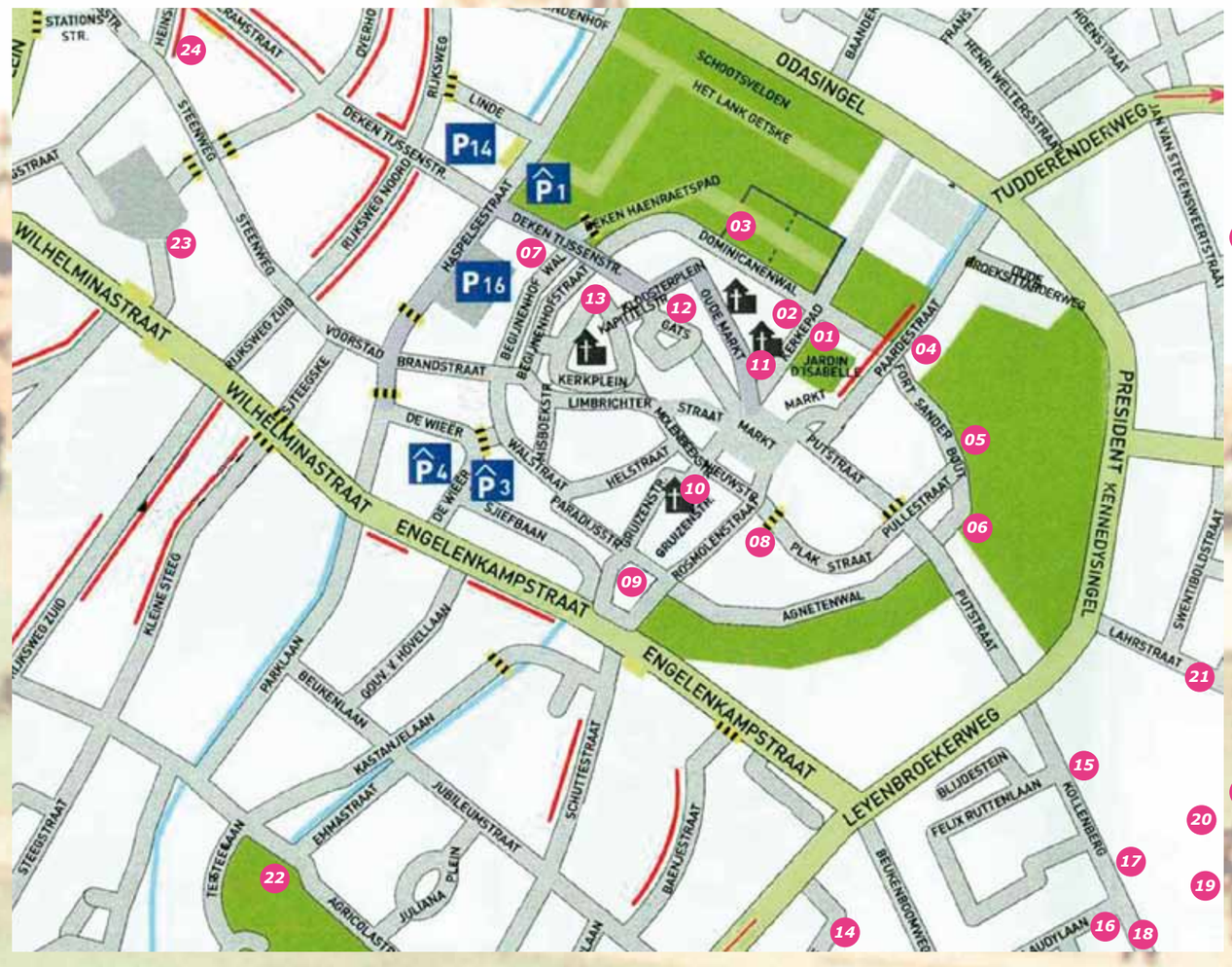

Heilig Hart, dat een pensionaire (leerling) van de Ursulinen uit het pensionaat aan de Oude Markt het leven redde. Het onverwachte gevolg was het ontstaan van een explosie van devotie die in Nederland haar gelijke nooit heeft gehad. Om de duizenden bedevaartgangers op te vangen werd in 1890-1891 tegenover de basiliek een kruisgang met binnentuin (pandhof) gebouwd. In het Mariapark, zoals het werd genoemd, konden bedevaartgangers vieringen bijwonen, mediterend rondlopen en elkaar ontmoeten. Het Mariapark is gedurende de zomerperiode regelmatig open voor bezoek, in de winter onregelmatig.

13 *Binnentuin Museum Het Domein en Euregionaal Historisch Centrum,*

In Sittard werd in 1276 door Jutta van Ravensberg, de toenmalige vrouwe van de stad aan een aantal vrouwen toestemming gegeven om een begijnhof op te richten. Aan de stadskant van de ongeveer duizend jaar oude stadswal woonden een aantal vrouwen op deze wijze samen. In de binnentuin van het Museum, nabij de plek van het voormalige Begijnhof, staat nu de Flinx van Mark Gonzalez, een Amerikaanse kunstenaar

14 *Gemmakapel en -hofke*
De kapel van de Passionistinnen is toegewijd aan de heilige Gemma Galgani.
De kapel, van waaruit Toon Hermans, groot aanbidder van de Heilige Gemma, ten grave werd gedragen, is gelukkig nog als centrum van stilte en gebed in gebruik. De Gemmakapel is geopend gedurende de wintertijd van 8 tot 18 uur en tijdens de zomertijd tot 19 uur. De zusters zijn aanwezig voor een gesprek tussen 9 en 11.30 uur en tussen 13.30 en 15 uur.

15 *Voetvallen*
Sinds bijna 350 jaar trekt jaarlijks de St Rosaprocessie naar de Rosakapel op de Kolleberg. Ook daarbuiten werd (en wordt) regelmatig de Kolleberg opgelopen om bij St Rosa te bidden. Op de weg naar boven staan sinds vermoedelijk het begin van de 19e eeuw zeven 'voetvallen'. Hierbij konden de mensen tijdens hun weg naar boven bidden en stilstaan bij het lijden van Christus in zijn laatste dagen.